

[Hqiqtpur: Biz onlar xilas etmsydik, Ermnistan Bakn da ial edckdi](#)

.biz onlar xilas etdik. gr biz kmk etmsydik Ermnistan Bakn da alrd

AranNews Qaraba mharibsi v ermnilrin bu razini ial etmsi Qafqazn n nmli mslrri v gndmd dayanana mvzusudur. Bu arada Qaraba mharibsinin ran slam Respublikasnn msbt rolu v Azrbaycan Respublikasnn mslman xalqna mxtilif sahlrd xidmtlrindn, o cmlndn hrbi yardmlardan indiy kimi ox az danlmdr. Szs ki, mvzunun hssas olmas rann msbt rolunun .v xidmtlrinin grmmzliy vurulmasna, yaxud da gizli saxlanlmasna sbb olan amillrdn biridir Qaraba mharibsi zaman Azrbaycan Respublikas xalqna diqqti kn sviyyd xidmtlr gstrn tannm v mlumatl xsiyytlrdn biri kimi rann Bakda hrbi maviri v mrhum Heydr liyevin hrbi .maviri doktor Mnsur Hqiqtpurun adn kmk olar

O, rdbil yaltinin valisi, rdbil yalti halisinin slami ura Mclisind nmayndsi kimi vziflrd almdr. M. Hqiqtpur hal-hazrda slami ura Mclisind milli thlksizlik maviri vzifsini icra edir. ndi is oxucularmza rann tannm hrbisinin Qaraba mharibsi hqiqtlri v ran slam Respublikasnn bu :mharibd Azrbaycan Respublikasna kmlri bard maraql msahibsini tqdim edirik Shbtimizi Qafqaz randan ayran Trkmnay mqavilsinin imzaland zamanda ran v regionun - durumu il bal sualla balayaq. Zhmt olmasa, bu mqavilnin balanmas v Qafqazn randan .ayrlmasnn sbblerini izah edin

Trkmnay mqavilsi el bir zamanda imzalanmdr ki, hmin dvrd ran hkumtinin banda ifrat - lyaqtsizlik dayanrd. O dvrd dnya srl irlilyir v lklr zlrini gclndirirdi. Mhariblrd yeni bilgi, taktika v texnologiyadan istifad edilirdi. ran hkumtinin "ran xalq" v "xalq hrkt gtir bilck alimlrin varl" kimi gcl potensiallarnn olmasna baxmayaraq idarilikd lyaqtsizlik gstrn dvlt Cnubi Qafqaz mhariblrind Abbas Mirzni lazmnca dstkly bilmdi. Ona gr d Qafqaz randan ayran iki rsvay mqavilnin ahidi olduq. Qacarlar hkumtinin lazmi mdrikliyi yox idi v ruslarn tdbirlri qarında zif ml gstrirdilr. Mdriksizliyinin nticsi d bu iki mqavildir ki, onlarn .imzalandna gr ne sr hsrtl yaamalyq. Mn bunun sas sbbini idarilik v rhbrlik amillrind grm Rus arlnd devrilmsindn sonra Qafqaz, Naxvan v digr hrlrd yenidn rana birlmk n qiyamlar - ba verdi v Lenin hakimiyyt gldikdn sonra Rusiyann ranla balad mqavillrini birtrfli olaraq lv etdiyini bildirdi. Qacarların hkumtinin sonlarna tsadf edn bu dvrd ran yaranm raitdn istifad ?edrk ial edilmi razilrini qaytara bilmzdimi

Bli, mn d bu qiyamlarn olmasn tsdiq edirm. Hm eyx amil Dastaninin, hm d eyx Mnsurun - qiyamlar ba vermidir. Hr iki qiyam hm imali Qafqazda, hm d Cnubi Qafqazda bir sra .hrkatlarn yaranmasna sbb oldu. Bu hrkatlarn mzi ruslarn hakimiyytin qar olmurdur Qeyd edilmsi mhm msl budur ki, bu hrkatlar indi d mvcuddur. gr xalqn, sasn d Cnubi .Qafqaz halisinin zrindn zor v tzyiq klgsini gtrslr, bu regionun xalqnn bax rana trfdir Qacarlar hkumtinin Qafqaz rana qaytarmaq istyi yox idi. Qacarlar Qafqazn torpaqlarnn oran olduunu deyirk bu razinin bizim drdimiz dymmsini bhan gtirdilr v bu mntqdn l kdilr. O vaxt (rus arlnd dald v rus hkumtin qar qiyamlar ba verdiyi zaman) grk deyildir ki, yenidn Qafqazn suyu irin, torpa mnbit olub v gedk yenidn Qafqaz geri alaq! Ancaq bacarqsız .Qacarlar hel bir hrkt icaz vermirdilr

Bs, Sovetlr Birliyinin paralanmasndan sonra nec? rann Qafqaza daxil olmas v bu razilri - qaytarmaa iddia etmsi, yaxud bunun n cryanlar yaratmas mmkn deyildimi? Yaxud Qafqazda, xsusil d Bakda yaranm v rana ilhaq olmaq ardna olan cryanlar dstkly ?bilmzdimi

Hazrk dvrd rait Qacarlar dvr il mqayisd ox dyimidir. ndi bu formada siyasi gc dyiikliyi -

tsvvr edilmzdir. gr Qafqaz xalqlar arasnda rana qaytmaq istyi varsa, bu istk mqdds v hrmt layiqdir. Ancaq bir mntqni geri almaq n iddia hal-hazrda beynlxalq sviyyd mqbul deyildir.

?Rvn Cavadov kimi xslr dstklnibmi -

Rvn Cavadov mnim dostum idi. Biz uzun mddt birlikd Qarabada dydk. Digr trfdn ran n - lazmi srbstlik yaranmad. Bizim n daim problem v ngl yaradrdlar. Biz beynlxalq sviyyd z maraqlarmz qorumaa alrdq ki, probleml zlmyk. Bununla yana bizim qarda geni imkanlarmz vardr.

?Sovetlr Birliyi paralandaqda randan hanssa shlnkarlq olubmu - Xeyr. Mn shlnkarlq olduunu demirm. Baxn, SSR-nin paralanmas il eyni zamanda Qafqaz - regionu bhranla zldi v istiqlal urunda mhariblr balad. Ona gr d o zamanda yeni mslrl ortaya atmaq olmazd.

Biz ortaq mdniyyti tkil edn; ortaq dil, ortaq tarix, ortaq inanc, ortaq balanc v s. .komponentlrin ardnc olmalıyq. Bu kild ml etsk biz v Qafqaz mdni baxmdan birlik .Amma Trkiynin Qafqazda etdiyi ilr btnkl snidir. Trkiy Azərbaycan xalqnn dostu deyil

?Fars dili nec? Fars dilini ran v Qafqaz arasnda ortaq komponent bilmk olarm - Bli, onlar z sillrin qaytsalar, fars dili Qafqaz mdniyytind nmli bir amildir. Xsusil d dbiyyat - v tarixi ktiblirind. Qafqazda fars dilinin mhv edilmsi mslsi zrind ilmk lazmdr. Dorusu, fars dilinin mhv edilmsi siyastlrin baxmayaraq Qafqazn bir ox corafi adlar hl d farscadr. Msln, Bak slind Badkub olmur. Yaxud Nardaran nardaran, Aberon Aboran olmur. Ruslar bu razilri ial etdikdn sonra fars dilind olan kitablar yandrmalar hrkat zrind tdqiq aparlmadr. lbtt, fars dilini tamamil sradan xara bilmdir. Fars dilind olan bir ox ktibl hl d mvcuddur. Ktiblr mhv etmk olarm? Dzdr ki, Nizami Gncvinin farsca erlri yazlm ktiblri dyidilr, amma .bununla bel mscidlrd v tarixi mkanlarda tarixi ktibl hams farscadr

Qaydaq Sovetlr Birliyinin paralanda v Azərbaycan Respublikasnn rsmi olaraq tkil olundu - dvr. Rsulzadnin dvrnd Azərbaycan Respublikas rsmi surtd tannmad v ran o dvrnd Arazn imal hissind Azərbaycan adn rsmi olaraq tannmad. Nec oldu ki, cnab Haiminin dvrnd Arazn imal hissind Azərbaycan ad rsmi olaraq tand? Kemid Xarici Ir Nazirliyind v mtbuatda Arann Azərbaycan adlanmasna etiraz etdiyimiz, Aran v irvann Azərbaycan adlandırılmasnn prdsi arxasnda nlr gizlndiyini bildiyimiz halda n n bu lkni hmin adla rsmi ?surtd tandq

Bu mslnin dqiq sbbini bilmirm. Hr yerd d bildirmim ki, tarixi baxmdan Arazn imal - hissind Azərbaycan adl razi olmayb. Azərbaycan, Arazn cnub sahilindir. Arazn imalnda Aran v irvan xalqlar olub. lbtt, SSR zamannda da hmin razilr n bu qondarma addan istifad edirdilr. Bel dnm ki, rann mehriban bax sbb oldu ki, tz mstqillik qazanm, bhran v Ermnistanla mharib il zmi biz d bu mharibd Azərbaycan Respublikasna kmk etdik bir lk il ad zrind sz-shbt qalxmasn. Mnim fikrimc, hmin dvrnd bizim ad mslsin gr isarmz ba tutmayan bir i idi. lbtt, mvzunun xrdalqlarn v detallarn bilmirm. Bunu hmin dvrnd .hakimiyytd olmu dvlit xadimlrindn sorumaq lazmdr

Hr halda siz hmin dvrnd hrbi mavir idiniz v dvlit iind alrdnz. Sonralar da Milli Thksizlik - Komissiyasnda mhm yer tuturduunuz. Dnyada buna oxar tcrblr d vardr. kili, nlk yaxud .hanssa bir qeydl bu iddian hyata keirmk olard

?Biz n demli idik? Deydik ki, adnz dyiin, sonra sizi rsmi olaraq tanyaq - .(Yunanstann Makedoniya il etdiyi hrkti (etmk olard - ?ndi Makedoniya rsmi olaraq tannmrm -

Bli, Avropa Birliyin zv ola bilmdi. Bunun sas sbbirindn biri d Yunanstann bu msl il - razlamamasdr. Yunanstan v Makedoniyann ran v Azərbaycan Respublikas il oxar vziyyti vardr. Makedoniya sas v byk lknin tarix v mdniyytini msadir etmy chd edir. Tz mstqillik qazand n dnyada zn etibar qazanmaq ardncadr. Yunanstan da bizim kimi bu mslnd .qzblidir

SSR-nin paralanmasından sonra v Cnubi Qafqazda mharib zamanında ran-Azərbaycan Respublikası mnasibtləri haqqında danmanz xahi edirik
ran, Azərbaycan Respublikasının himay etdi. Mn, Heydr liyevin hrbi maviri idim. Hrbi - mlumatlar Heydr liyev atdırıdm. Dflrl mn dedi ki, siz Aura ordunuzu gtrib Qaraba aln.
.Ermlrin lind olmaqdan sonra rann n zartind olmas yaxdr
.Mn deyirdi ki, n n Bakda ilrin sorana gedirsiniz? Mn hm Heydrim, hm d liym. ki qat iym
?Yni, Heydr liyev rsmi surtd deyirdi ki, ran glib Qaraba alsn -
O, bunu szd deyirdi. Mn d zmn bir hrbi olduumu bildirib deyirdim ki, bu sz yazn, aparm -
.Tehranda dvltn balarna. Ancaq liyev bunu yazmrd v bizim limiz snd verm k istmirdi
?Qaraba mharibsind rann Azərbaycan Respublikasına kmklri hans sviiyd olmur -
.Bli, biz onlar xilas etdik. gr biz kmk etmsydik Ermnistan Bakn da alrd -
Zahirn, Azərbaycan hl d rann Qaraba mharibsind onlara verdiyi silah-sursata gr rana -
?borcu vardr
Bli, eldir. ndi d rana 30 milyon dollar borcludur. Ancaq ran ox byklk gstrrk he vaxt bu -
mslni z xarmamdr. Trkiy olsayd, indi ya pulun zn almd, ya da onun qarında on qat vzi
.olan imtiyaz almd
?Azərbaycanda xalqn tarix yadda necdir? Qaraba mharibsind hrbi itirak unudublar -
Mn "Azərbaycanlı srdar" adlı iki dqiqlik klip yaymladm. Bu klip Qaraba mharibsind iranlı -
mavirlrin itirakn gstrirdi. ki min dqiqlik filmdn yalnız iki dqiqsini yaydm. Bakda oturub rann
ali dvltn qar mnfi tbiat aparanların n zlr, n d ail zvlrindn he biri mharibd itirak etmyib.
Amma mnim manm Qaraba mharibsind minaya dd v tik-tik oldu. Biz Bakda 6500 nfr qvvy
.tlim verdik. O gnlr sgrlr Bakn klrind sraya dzrdm. Bak halisi bunun ahididir
Yax, rann bu mavir yardm v hrbi tlimlr vermsi onun iki qonu lk arasndak mharibd -
?bitrfliyini pozmaq deyildimi
Biz bitrf deyildik. Biz Azərbaycan bu razilri ialdan geri almasn, bundan sonra iki lk -
.arasında slh yaratmaq istyirdik
Iham liyevin hakimiyyt glmsindn sonra bel n zr glir ki, Heydr liyevin icra etdiyi siyast d -
knara qoyulub. Iham liyevin srail il mnasibt qurmas artq balans hddini ab v rana qar
?dmnlk formasna db. Sizin fikrinizc, bizim Azərbaycanla mnasibtlrimiz nec olmaldr
Cnab Iham liyevin dostu dmndn ayrd etmk bacar yoxdur v rann kmk ed bilmsin inanmr. -
Biz iki min km. uzaqda Suriyaya kmk edirik, raqa kmk etdik. Bu mslr Iham liyev n inam
yaratmayb. nki inam yaratsayd baa drdi ki, regionda ona kmk ed biln n yax lk randr v rana
.arxalanmaq olar
Hl d Azərbaycan Respublikasının bir sra hyati mslri, o cmlnd Naxvann Bak il laqsi, ran -
razisi vasitsil ba tutur. Dorudan da Azərbaycan rann onun "siyasi hyatnda" sas rol oynadn
?anlamrm
Mn el glir ki, onlar bunu baa dmr. Ona gr d biziml ciddi iqtisadi, siyasi v mdni mnasibtlr -
.qurmayacaqlar
Onlar srail v Minsk qrupuna mid edirlr. El dnrlr ki, qrb Qaraba onlara qaytara bilr. Halbuki,
.bu shv bir hesablamadr. Qrb, Azərbaycan n bel bir ii etmyck
?rann Azərbaycana oxlu dstklrin baxmayaraq n n onlar trfdn ran leyhin tbiatlar olunur -
Bu msl Azərbaycan dvltnin v rsmilrinin qdirbilmmzliyidir. gr ran mnim vasitml mina v -
.silahla dolu o tyarni Rvn Cavadova vermsydi, ermnilr digr rayonlar da ial edckdiler
gr ran (Qzı Aypara Cmiiyiti) mnim vasitml 100 min nfr Qaraba kkn milid
mskunladrmasayd, onlar su v qida maddlr il tmin etmsydi, onlar n thlksizlik
.yaratmasayd, hmin kknlr gedib prezident sarayn Heydr liyevin bana evirrdiler
.ndi ran leyhin dnya azərbaycanllar kongresi tkil edirlr. razisinin drdd birini itirmi bir dvltn
Son sual olaraq mharib kknlrin v mili drgsin yardmlar haqqında bir az trafl danmanz xahi -
.edirik
Qarabada yaranm vziyyt diqqt etmkl, bu kknlrin oxunun bizim razimiz z tutmalar -

gznilirdi. ran mnasib tdbir grd. Bu tdbir sasn, Qzl Aypara Cmiiyti srhd nqtsi olan mili adl rayonda kknlr n drg hazrlamal, onlar hmin drgd yerldirml, hyat v tlim-trbiy n lazml olan hr .bir raiti onlar n yaratmal idi

Drgy su v iq xtti kmk, qida v adrla tmin etmk xrclrini d ran hdsin almd. Qeyd olunan yardmlar o vaxt mharib kknlrini qbul etmy gc atmayan Bak n ox hyati bir msl idi. Bizim n .d bu nmli idi ki, kknlr kmk edk v onlarn hr trf dalmasnn qarsn ala

Mnb: Vtn yolu jurnal